

18. Dzhafarova, O.V. (2017). Shchodo rozuminnya katehoriyi «publichno-servisna diyal'nist'» Natsional'noyi politsiyi [Regarding the understanding of the category "public service activity" of the National Police]. Bezpeka dorozhn'oho rukhu: pravovi ta orhanizatsiyni aspekty : materialy KHI Mizhnarodnoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi (m. Kryvyy Rih, 22 lystopada 2016 r.). Kryvyy Rih, S. 72-75. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/234028ae-82fc-4280-9597-a2971f55fc5e/content>. [in Ukrainian].

19. Osse, A. (2006). Pryntsyipy deyatel'nosti polytsyy. Metodicheskie posobyie po pravam cheloveka [Principles of police activity. Methodical manual on human rights]. Nyderlandy : Amnesty International, 344 s. [in Nyderlandy].

20. Martynenko, O. A. (2005). Determynatsyya y preduprezhdenye prestupnosti srede personala orhanov vnutrennykh del Ukrainy [Determination and prevention of crime among the personnel of the internal affairs bodies of Ukraine] : monohrafiya. KH. : KHNUVS, 496 s. [in Ukrainian].

21. Kritsak, I. V. (2009). Pravookhoronna funktsiya derzhavy ta yiyi vplyv na formuvannya funktsiyi nadannya posluh naseleennyu orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrainy [The law enforcement function of the state and its influence on the formation of the function of providing services to the population by the internal affairs bodies of Ukraine]. *Forum prava*. № 3. S. 365–372. [in Ukrainian].

22. Kryshtanovych, M. F. (2020). Funktsiyi Natsional'noyi politsiyi Ukrainy v systemi zabezpechennya publichnoyi bezpeky y porядku v derzhavi [Functions of the National Police of Ukraine in the system of ensuring public safety and order in the state]. *Publichne upravlinnya u sferi derzhavnoyi bezpeky ta mytnoyi spravy*. № 2 (25). S. 192–195. [in Ukrainian].

23. Saakyan, M. (2018). Ponyattya, zavdannya ta pryntsyipy operatyvno-rozshukovoyi diyal'nosti [Concepts, tasks and principles of investigative activity] : Lektsiya dlya studentiv dennoyi ta zaochnoyi formy navchannya, spetsial'nist' 6.030401 «Pravoznavstvo»; 262 «Pravookhoronna diyal'nist'». 27 s. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.05.2021

УДК 349.2

Дашутін Ігор Володимирович,
доктор юридичних наук, суддя Касаційного
адміністративного суду в складі Верховного Суду
<https://orcid.org/0000-0003-1611-5868>

СТРУКТУРА ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ

Стаття присвячена з'ясуванню переліку основних структурних елементів, які сукупно складають правовий механізм забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді. Аналізуючи підходи вчених до розуміння структури правового механізму, автор доходить думки, що правовий механізм забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді складають: принципи права; нормативно-правові акти національного та міжнародного рівня, що є нормативно-правовою основою забезпечення законності в цих правовідносинах; суб'єкти, якими є судді та інші суб'єкти забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді, а також – правові відносини, між цими суб'єктами; процедури забезпечення законності у трудових відносинах; гарантії законності у трудових відносинах. У висновках до статті узагальнюються результати дослідження та наголошується на тому, що правовий механізм забезпечення законності у трудових відносинах за участю суддів є соціально-правовим явищем, котре має особливе соціальне та юридичне значення. Відповідна значимість цього правового механізму пояснюється тим, що він сприяє забезпеченню належного рівня соціальної безпеки суддів, а також уможлиблює формування умов для повноцінної реалізації права на правосуддя, умов для подальшого розвитку України в якості європейської правової та соціальної держави.

Ключові слова: елементи правового механізму, забезпечення законності, законність, правовий механізм, суддя, трудові відносини.

Dashutin I. STRUCTURE OF THE LEGAL MECHANISM FOR ENSURING LEGALITY IN LABOR RELATIONS WITH THE PARTICIPATION OF A JUDGE

In this article, we discuss the main structural elements that collectively constitute the legal mechanism to ensure the legality of labor relations with a judge. Analyzing the current approaches of scientists to understanding the structure of the legal mechanism, the author concludes that the legal mechanism for ensuring the legality of labor relations with a judge consists of five main elements. A legal mechanism is primarily concerned with the principles of law and normative legal acts at the national and international level. Those acts provide the legislative legal basis for the legality of labor relations under study. Also, the legal mechanism covers subjects (which are judges as well as other entities that ensure the legality of labor relations with a judge) as well as legal relations. Special elements of the legal mechanism are also general and special procedures for ensuring the legality of labor relations, as well as guarantees of the legality of labor relations. The conclusions of the article summarize the results of the study and emphasize that the legal mechanism for ensuring the legality of labor relations with a judge is a social and legal phenomenon that has a special social and legal significance. This importance of the legal mechanism is explained by the fact that

it contributes to ensuring the proper level of social security judges. It also makes it possible to create conditions for the full realization of the right to justice, and conditions for further development as a European legal and welfare state.

Key words: elements of the legal mechanism, ensuring the legality, judge, labor relations, legal mechanism, legality.

Постановка проблеми. Законність у трудових відносинах за участю судді в Україні є принципом, методом, фактичним станом і правовим режимом (та/або комплексним правовим явищем), що визначає прямий зв'язок між правом і державою в контексті упорядкування трудових відносин за участю судді (також суміжних правових відносин) шляхом встановлення державою комплексу засобів і способів контролю, нагляду, заохочення, примусу, можливості звернення до компетентних державних органів тощо задля прийняття нових, забезпечення та реалізації виконання діючих норм законодавства, наслідком чого є встановлення та підтримання правопорядку в сфері роботи суддів, без шкоди для забезпечення незалежності та самостійності їх службово-трудова діяльності. Оскільки законність є складним соціально-правовим феноменом, що може порушуватись множиною способів, процес забезпечення законності в трудових відносинах (загалом та у цих відносинах за участю судді зокрема) передбачає дію відповідного правового механізму. При цьому слід констатувати, що по сьогодні цей правовий механізм ще не досліджувався українськими юристами-трудоваками, що потребує виправлення, адже: 1) забезпечення законності в трудових відносинах за участю судді безпосереднім чином впливає на рівень соціального захисту судді й на належне функціонування судової гілки влади (відтак, в цьому заінтересовані людина, суспільство та держава, яка є правовою); 2) наразі в Україні актуальним питанням є здійснення чергової судово-правової реформи (до 2025 року), в якій слід приділити особливу увагу формуванню правового режиму забезпечення законності у системі правосуддя, що ефективним чином можливо здійснити лише на підставі цілісного концептуального розуміння правового режиму забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді. Разом із тим, основні особливості механізму правового забезпечення законності у трудових правовідносинах за участю судді розкриваються крізь призму структури відповідної категорії, яка є доволі широкою, оскільки складається з багатьох правових елементів, які передбачають різні ключові напрями забезпечення прав та свобод учасників відповідних особливих трудових правовідносин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Хоча по сьогоднішній день структура правового механізму забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді ще не була предметом окремого дослідження, слід мати на увазі, що це питання може бути вирішено з урахуванням наукових напрацювань юристів-трудоваків, присвячених особливостям статусу суддів та його реалізації (зокрема, Т. В. Андрейчука, О. О. Беспалова, І. О. Грибан, М. А. Дідиченко, Г. А. Зуба, О. В. Карпушової, Е. Л. Ковальонус, В. Г. Костенка, В. В. Коцкулич, В. В. Кузьменка, Б. Б. Курбанова, Є. Ю. Пономаренка, К. Б. Пусан, Р. В. Романюка, Д. В. Ткаченко, С. В. Черноти, А. В. Шевченко, В. А. Яреми та ін.), а також сутності правового механізму забезпечення законності у сфері праці та його структури (наприклад, А. В. Андрушка, В. А. Багрія, Н. Б. Болотіної, В. С. Венедиктова, В. В. Жернакова, М. І. Іншина, Ю. В. Кернякевич-Танасійчук, І. В. Лагутіної, П. С. Луцюка, П. Д. Пилипенка, Є. Ю. Подорожного, Д. І. Сірохи, О. А. Яковлева, О. М. Ярошенка та ін.).

Метою статті є з'ясування переліку структурних елементів, які сукупно складають правовий механізм забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед вчених по сьогодні не існує спільного бачення системи елементів, які сукупно складають правовий механізм [1–3]. Бажаючи подолати цю проблему, Т. І. Тарахонич пропонує виокремлювати два підходи до окреслення переліку структурних елементів правового механізму (на прикладі механізму правового регулювання), а саме: 1) широкий підхід, у рамках якого елементну структуру правового механізму складають складові цієї системи, що використовуються в процесі впорядкування суспільних відносин: а) норми права; б) нормативно-правові акти; в) юридичні факти; г) правовідносини; г) тлумачення; д) реалізацію права; е) законність; є) правосвідомість; ж) правова культура; з) правомірна поведінка; и) протиправна поведінка; і) юридична відповідальність; 2) вузький підхід, який дозволяє тлумачити структурні елементи правового механізму в контексті безпосередньо елементної будови механізму, а саме: а) норми права; б) нормативно-правові акти; в) правові відносини; г) реалізація права; г) законність [4, с. 105–106]. Розуміючи, що структура правового механізму в цьому випадку розкривається в контексті механізму правового регулювання, слід констатувати, що окреслені підходи все ж характеризуються множиною недоліків, адже: 1) не враховують суб'єктів права, на яких поширена дія механізму; 2) не враховують комплексу принципів права, на основі яких повинен формуватися і діяти правовий механізм (натомість, називається лише законність, що є феноменом, який може розглядатись в якості засадничої ідеї права); 3) відносять елементи дійсності, що є умовами, в яких формується та діє правовий механізм, не стаючи частиною системи правового механізму (механізм формується в правовій культурі, а також впливає на таку культуру і правосвідомість, однак ці елементи не охоплені структурою правового механізму).

У свою чергу В. М. Андріїв та О. І. Гуменюк вважають, що правовий механізм, будучи сукупністю взаємопов'язаних правових заходів і засобів, в своїй структурі складається із низки правових механізмів. Зокрема, правовий механізм забезпечення трудових прав працівників охоплює механізми: 1) реалізації трудових прав і законних інтересів працівника; 2) охорони вказаних прав та інтересів працівника; 3) захисту

цих прав та інтересів працівника [5, с. 5; 6, с. 150]. В цілому погоджуючись із такою інтерпретацією структури механізму зазначимо, що в межах окресленої логіки правовий механізм повинен також охоплювати й механізми: 1) поновлення порушених прав, інтересів працівника, а також правопорядку; 2) гарантування законності у трудових правовідносинах [7, с. 226]. Утім, виходячи із традиційного розуміння структури правового механізму зазначимо, що відповідні правові механізми охоплені не механізмом забезпечення трудових прав працівників, а режимом такого забезпечення. Відтак, спроби відповідного тлумачення структури правового механізму забезпечення законності в трудових відносинах за участю суддів повинні враховувати, що в дійсності мова йде вже не про правовий механізм, а про правовий режим забезпечення законності у сфері трудової діяльності суддів, що є більш складною юридичною конструкцією порівняно з правовим механізмом.

Що ж стосується традиційного розуміння структури правового механізму, то воно дозволяє осмислювати цю юридичну конструкцію в якості системи елементів, які безпосереднім чином обумовлюють статичний та динамічний вияв такого механізму. Відповідний підхід відображений у наукових напрацюваннях багатьох юристів-трудоників, серед яких Ю. С. Тихонович [8, с. 408–409] і В. О. Швець [9, с. 242]. Дещо інноваційний підхід до розуміння структури правового механізму пропонує юрист-трудолик М. В. Панченко, на думку якого такий механізм (на прикладі правового механізму забезпечення гідної праці держслужбовців) складається з наступних груп структурних елементів: 1) базові науково-практичні складові елементи (доктрину трудового у відповідній частині; правові принципи функціонування правового механізму; норми права та нормативно-правові акти); 2) складові елементи, що обумовлюють практичний вияв правового механізму (трудолий договір; службово-трудолий правовідносини; інституційна складова); 3) процедурні та процесуальні складові елементи (правовідносини між зобов'язаними забезпечувати гідну працю держслужбовців суб'єктами; організаційно-управлінські відносини; процес об'єктивної гідної праці держслужбовців та підстави і умови цього процесу; форми захисту держслужбовців; способи і засоби захисту держслужбовців) [10, с. 212].

Приймаючи до уваги підходи Ю. С. Тихонович, В. О. Швеця та М. В. Панченка, доходимо думки, що основними структурними елементами правового механізму забезпечення законності в трудових відносинах за участю судді є такі складові цього механізму:

1. Принципи права, як засадничі ідеї, відповідність яким уможливує існування правового механізму забезпечення законності в трудових відносинах за участю судді в якості органічної частини правової системи України. У цьому сенсі йдеться, як про загальноправові принципи (верховенства права, законності, людиноцентризму, гуманізму, справедливості, рівності, невідворотності юридичної відповідальності), спеціальні принципи (свободи праці, стабільності трудових відносин, гідної праці), а також особливі принципи (незалежності та самостійності трудової діяльності суддів, неполітизації заходів забезпечення законності).

2. Нормативно-правові акти національного та міжнародного рівня, що є нормативно-правовою основою забезпечення законності в цих правовідносинах. У цьому контексті йдеться про відповідні положення чинного законодавства, якими встановлюється юридична відповідальність усіх видів за порушення трудового законодавства (не лише трудових прав суддів), положення, які передбачають поновлення порушених трудових прав та правопорядку, положення, що забезпечують превентивні заходи від порушення трудових прав, положення, які врегульовують засоби захисту трудових та інших прав, положення, які передбачають компенсації особам, що зазнали порушень своїх законних прав та інтересів у трудових правовідносинах, положення, які встановлюють повноваження суб'єктів у сфері захисту прав та законних інтересів, у тому числі самозахисту сторін трудових правовідносин, тощо. Крім того, в контексті досліджуваного питання правовий механізм забезпечення законності у трудових правовідносинах за участю судді обов'язково повинен охоплювати: 1) норми, що спрямовані на забезпечення законності у трудових правовідносинах за участю судді (норми Кодексу законів про працю України, інші акти про працю, норми законодавства про судоустрій і статус суддів, про ВАКС, а також про ВРП); 2) норми, котрі забезпечуються нормами щодо законності у трудових правовідносинах. При цьому слід наголосити на тому, що законність передбачає не лише дотримання норм, що визначені у законодавстві України, але й відповідних положень актів локального правового регулювання, положень трудових договорів, якщо такі не суперечать законодавству України [7, с. 224–225].

3. Суб'єкти, якими є судді та інші суб'єкти забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді, а так само – відносини, між цими суб'єктами. Стосовно суддів слід зазначити, що вони, як працівники, можуть виявляти активну позицію в формуванні та підтриманні правопорядку у вказаних правовідносинах, а особливо тоді, коли вони: 1) займають в суді адміністративні посади, а отже є суб'єктами реалізації кадрової політики на рівні суду; 2) займають посади в органі суддівського самоврядування чи врядування.

У відносинах з приводу забезпечення законності в трудових відносинах за участю судді крім судді також бере участь певний інституційний суб'єкт, який є інституційною складовою цього правового механізму. Безпосереднім чином такими суб'єктами є З'їзд суддів України, Рада суддів України, а також Вища рада правосуддя та Вища кваліфікаційна комісія суддів України (далі – ВККСУ), котра по сьогодні не функціонує в результаті непослідовної зміни її правового статусу в ході останньої судово-правової реформи

(у більш широкому сенсі до вказаних суб'єктів слід віднести Конституційний Суд України, Верховну Раду України, Президента України, а на міжнародному регіональному рівні – Європейський суд з прав людини). У зв'язку із цим зазначимо, що наявність високоякісних правових інститутів в досягненні мети забезпечення законності є недостатньо, коли: 1) інституційна система забезпечення законності не спроможна забезпечити основні трудові та соціальні права суддів, як працівників зі спеціальним трудо-правовим статусом; 2) існують умови, за яких можливі ситуації, коли якісна та прогресивна інституційна система не спроможна стати ефективною з огляду на слабкі інституції забезпечення законності у трудових правовідносинах. Враховуючи викладене відзначимо, що правовий механізм забезпечення законності у трудових відносинах за участю суддів потребує не лише формальну наявність органів суддівського самоврядування та суддівського врядування, організацій суддів, діяльність яких сукупно сприяє забезпеченню законності в трудових відносинах, а й ефективну діяльність таких суб'єктів, які повинні бути дійсно незалежними від впливу на них державних органів, посадових осіб органів публічної влади, а також від бізнес-структур та ін. суб'єктів. Відповідні суб'єкти забезпечення законності повинні бути «драйверами» формування і реалізації публічно кадрової політики у системі правосуддя та кадрового контролю (нагляду) у сфері забезпечення законності у трудових правовідносинах за участю судді. Таким чином, блокування повноцінної діяльності ВККСУ є умовою, за якої неможливе якісне функціонування правового механізму забезпечення законності в трудових відносинах за участю судді, а сам стан соціальної безпеки суддів характеризується критичною уразливістю.

4. Процедура забезпечення законності у трудових відносинах за участю суддів. Означений механізм, який в загальному сенсі постає в якості системи норм й інститутів також реалізується шляхом застосування норм права у відповідних правовідносинах, що включає у себе стадії їх об'єктивації. Тобто, в цьому контексті йде мова про процедурні чи процесуальні правовідносини, які виявляються у процедурах кадрового характеру (зокрема, створення етичних і дисциплінарних норм, що поширюються на всіх суддів та на суддів певного суду) та процедурах відновлення правопорядку (переведення суддів, призупинення трудових відносин за участю судді, звільнення судді, поновлення трудових прав судді та ін.).

5. Гарантії законності у трудових правовідносинах за участю судді. Відповідні гарантії є невід'ємним структурним елементом досліджуваного правового механізму, адже мета встановлення таких гарантій є «забезпечення неухильного виконання законів (та інших нормативних актів), створення умов для найбільш повного здійснення наданих демократичних прав і свобод працівникам. Ці гарантії необхідні, зокрема, для того, щоб виключити або принаймні звести до мінімуму випадки порушення законів, прав людини» [11, с. 36]. Отже, гарантії, як такі, є особливими умовами забезпечення законності загалом та в рамках розглядуваних правовідносин, зокрема. Між тим, враховуючи позиції науковців щодо розуміння видів юридичних гарантій (у сфері праці), можемо дійти висновку, що до таких гарантій слід віднести: 1) превентивні гарантії; 2) гарантії, що уможливають реалізацію прав (свобод, законних інтересів); 3) відновлюючі гарантії; 4) відшкодувальні (компенсаційні) гарантії; 5) гарантії-санкції [12, с. 19]. Як вбачається, зазначені елементи розкривають структуру механізму правового забезпечення у розрізі правових засобів в залежності від того, який з елементів механізму забезпечення законності використовується для встановлення чи відновлення режиму законності у трудових правовідносинах за участю судді. Останній, як слушно зауважують науковці, розглядається як особливий суб'єкт трудових відносин із спеціальним трудо-правовим статусом, де таке бачення реалізується як в національному праві [13, с. 112-117], так і в праві інших країн при врегулюванні відповідних відносин за участі суддів [14, с. 42-49].

Висновки. Підсумовуючи викладене зазначимо, що на сьогоднішній день правовий механізм забезпечення законності у трудових відносинах за участю суддів є соціально-правовим явищем, котре має особливе соціальне та юридичне значення, як для забезпечення належного рівня соціальної безпеки суддів (працівників зі спеціальним трудо-правовим статусом), так і для суспільства та держави (формування умов для повноцінної реалізації права на правосуддя, а також для подальшого розвитку України в якості європейської правової та соціальної держави). Відповідна значимість досліджуваного правового механізму обумовлена його метою і завданнями, які відображаються в структурних елементах цього механізму, а саме: 1) принципи права, що є вихідними правовими ідеями, відповідність яким уможливило дію правового механізму в якості органічної частини правової системи України; 2) нормативно-правові акти, що є упорядковуючою основою забезпечення законності в цих правовідносинах; 3) суб'єкти механізму (судді та інші суб'єкти забезпечення законності у трудових відносинах за участю судді), а так само – відносини, між цими суб'єктами; 4) процедури забезпечення законності у трудових відносинах за участю суддів; 5) гарантії законності у трудових правовідносинах за участю судді. Критично осмислюючи структуру розглядуваного правового механізму, можемо дійти думки, що для цього правового механізму специфічним є те, що він характеризується: 1) широкою структурою елементів механізму; 2) гармонійне поєднання в структурі механізму інституційної та правової складової; 3) охоплення структурою правового механізму елементів, які дозволяють захищати правопорядок у трудових відносинах за участю судді (також й шляхом захисту трудових прав і законних інтересів судді), а також охороняти і поновлювати такий порядок, реалізувати та гарантувати права у сфері трудових відносин; 4) для початку дії правового механізму не обов'язковим є порушення конкретного (суб'єктивного) трудового права судді, а достатньо порушення будь-якого положення законодавства про працю, яке прямо не впливає на трудові права та інтереси судді;

5) розглядуваний правовий механізм гармонійним чином поєднує потребу забезпечення трудових та інших прав суддів в трудових правовідносинах за їх участю, а також потребу забезпечення правопорядку в цих правових відносинах; 6) законність у трудових відносинах за участю судді забезпечується діями, поведінкою судді (також організаціями суддів), а також суб'єктів, які виконують ті чи інші повноваження роботодавця щодо суддів, суб'єктів громадянського суспільства (також державні органи, які виконують превентивну діяльність та забезпечують невідворотність відповідальності за суспільно небезпечні та суспільно шкідливі діяння).

В сучасних умовах продовження процесу європейської інтеграції нашої країни, як вказують науковці, важливим питанням є визначення особливостей впливу на забезпечення трудових прав суддів та врегулювання питання виникнення правовідносин із суддями міжнародно-правових норм та стандартів Ради Європи і ЄС [15, с. 352-356]. Як вбачається, це є одним із перспективних напрямів досліджень проблематики удосконалення форм та методів забезпечення законності в трудових відносинах за участю судді

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ковалюмнус Е. Л. Поняття та структура правового механізму захисту трудових і соціальних прав суддів. *Юридична наука*. 2019. № 6. С. 107–114.
2. Панченко М. В. Структура правового механізму забезпечення гідної праці державних службовців в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2016. Вип. 40, Т. 4. С. 121–125.
3. Швець В. О. Система правового механізму забезпечення стабільності трудових правовідносин. *Соціальне право*. 2020. № 1. С. 69–73. doi:10.37440/soclaw.2020.01.11.
4. Тараконич Т. І. Механізм правового регулювання: теоретико-правові аспекти. *Правова держава*. 2002. Вип. 13. С. 103–108.
5. Андрій В. М. Система трудових прав працівників та механізм їх забезпечення : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.05. Одеса, 2012. 40 с.
6. Гуменюк І. О. Правові проблеми захисту трудових прав в умовах реформування соціально-економічної сфери. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., (м. Житомир, 10 квітня 2014 р.). Житомир : ЖНАЕУ, 2014. С. 150–152.
7. Дашутін І. В. Структура механізму правового забезпечення законності в трудових відносинах. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 4, Т. 2. С. 223–228.
8. Тихонович Ю. С. Правовий механізм регулювання звільнення з ініціативи працівника. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. № 73. С. 408–414.
9. Швець В. О. Проблеми правового регулювання забезпечення стабільності трудових правовідносин : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2020. 445 с.
10. Панченко М. В. Правовий механізм забезпечення гідної праці державних службовців України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2019. 455 с.
11. Селезень С. В. Юридичні гарантії захисту трудових прав працівників. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 5. С. 33–36.
12. Андрій В. М. Юридичні гарантії захисту трудових прав працівників. *Форум права*. 2011. № 4. С. 15–20.
13. Шабанов, Р. Правове регулювання праці суддів нормами трудового права. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 5. С. 112-117.
14. Карпушова О. В. Правове регулювання виникнення трудових відносин із кандидатами на посаду судді в Латвійській Республіці. *Соціальне право*. 2020. № 1. С. 42-49.
15. Кочкова, Г., Дей, М. Вплив міжнародно-правових стандартів у сфері захисту трудових прав суддів та євроінтеграції України на реформування національного законодавства щодо трудових правовідносин із суддями. *Часопис Київського університету права*, 2020, № 1. С. 352-356. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2020.70>

REFERENCES:

1. Kovaliumnus, E. L. (2019). Poniattia ta struktura pravovoho mekhanizmu zakhystu trudovykh i sotsialnykh prav suddiv. [The concept and structure of the legal mechanism for the protection of labor and social rights of judges]. *Yurydychna nauka*. № 6. 107–114. [in Ukrainian].
2. Panchenko, M. V. (2016). Struktura pravovoho mekhanizmu zabezpechennia hidnoi pratsi derzhavnykh sluzhbovtiv v Ukraini. [The structure of the legal mechanism for ensuring decent work for civil servants in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii : Pravo*. Vyp. 40, T. 4. 121–125. [in Ukrainian].
3. Shvets, V. O. (2020). Systema pravovoho mekhanizmu zabezpechennia stabilnosti trudovykh pravovidnosyn. [System of the legal mechanism for ensuring the stability of labor relations]. *Sotsialne pravo*. № 1. 69–73. Retrieved from: doi:10.37440/soclaw.2020.01.11. [in Ukrainian].
4. Tarakhonych, T. I. (2002). Mekhanizm pravovoho rehuliuвання: teoretyko-pravovi aspekty. [Mechanism of legal regulation: theoretical and legal aspects]. *Pravova derzhava*. Vyp. 13. 103–108. [in Ukrainian].

5. Andriiv, V. M. (2012). Systema trudovykh prav pratsivnykiv ta mekhanizm yikh zabezpechennia. [The system of labor rights of employees and the mechanism of their provision]. *Avtoref. dys. ... d-ra. yuryd. nauk: 12.00.05.* 40. [in Ukrainian].
6. Humeniuk, I. O. (2014). Pravovi problemy zakhystu trudovykh prav v umovakh reformuvannia sotsialno-ekonomichnoi sfery. [Legal problems of protection of labor rights in the conditions of reforming the social and economic sphere]. *Suchasni tendentsii rozbudovy pravovoi derzhavy v Ukraini ta sviti: materialy II mizhnar. nauk.-prakt. konf., (m. Zhytomyr, 10 kvitnia 2014 r.)*. 150–152. [in Ukrainian].
7. Dashutin, I. V. (2018). Struktura mekhanizmu pravovoho zabezpechennia zakonnosti v trudovykh vidnosynakh. [The structure of the legal mechanism for ensuring legality in labor relations]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava.* Vyp. 4. T. 2. 223–228. [in Ukrainian].
8. Tykhonovych, Yu. S. (2014). Pravovy mekhanizm rehuliuвання zvilnennia z initsiatyvy pratsivnyka. [The legal mechanism for regulating dismissal at the initiative of the employee]. *Aktualni problemy derzhavy i prava.* № 73. 408–414. [in Ukrainian].
9. Shvets, V. O. (2020). Problemy pravovoho rehuliuвання zabezpechennia stabilnosti trudovykh pravovidnosyn. [Problems of legal regulation of ensuring the stability of labor relations]. *Dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.05.* 445. [in Ukrainian].
10. Panchenko, M. V. (2019). Pravovy mekhanizm zabezpechennia hidnoi pratsi derzhavnykh sluzhbovtziv Ukrainy. [The legal mechanism for ensuring the decent work of civil servants of Ukraine]. *Dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.05.* 455. [in Ukrainian].
11. Selezen, S. V. (2016). Yurydychni harantii zakhystu trudovykh prav pratsivnykiv. [Legal guarantees of protection of labor rights of employees]. *Aktualni problemy vitchyznianoї yurysprudentsii.* № 5. 33–36. [in Ukrainian].
12. Andriiv, V. M. (2011). Yurydychni harantii zakhystu trudovykh prav pratsivnykiv. [Legal guarantees of protection of labor rights of employees]. *Forum prava.* № 4. 15–20. [in Ukrainian].
13. Shabanov, R. (2020) Pravove rehuliuвання pratsi suddiv normamy trudovoho prava. [Legal regulation of work of judges by norms of labor law]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo.* № 5. 112-117. [in Ukrainian].
14. Karpushova, O. V. (2020) Pravove rehuliuвання vynyknennia trudovykh vidnosyn iz kandydatamy na posadu suddi v Latviiskii Respublitsi. [Legal regulation of employment relations with candidates for the post of judge in the Republic of Latvia]. *Sotsialne pravo.* № 1. 42-49. [in Ukrainian].
15. Kochkova, H., Dei, M. (2020). Vplyv mizhnarodno-pravovykh standartiv u sferi zakhystu trudovykh prav suddiv ta yevointehratsii Ukrainy na reformuvannia natsionalnogo zakonodavstva shchodo trudovykh pravovidnosyn iz suddiamy. [The influence of international legal standards in the field of protection of the labor rights of judges and the European integration of Ukraine on the reform of national legislation regarding labor relations with judges]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava,* 40. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.05.2021

УДК 349.2: 347.365

Зуєва Анна Ігорівна,

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

e-mail: Zuyeva_Anna@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0009-4436-1469>

ДИСЦИПЛІНАРНІ СТЯГНЕННЯ ЩОДО АДВОКАТА: ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ

Статтю присвячено дослідженню особливостей видів дисциплінарних стягнень на підставі аналізу чинного законодавства України та дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури. З'ясовано, що дисциплінарне стягнення у вигляді попередження застосовується за вчинення дисциплінарного проступку, який хоч і має ознаки порушення вимог законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність / Правил адвокатської етики, але за своїм характером/наслідками є незначним, одноразовим, не триваючим порушенням, яке не спричинило істотної шкоди охоронюваним законом правам та інтересам учасників відносин адвоката з клієнтом, судом та іншими учасниками судового провадження, іншими органами та особами, авторитету адвокатури в цілому. Акцентовано увагу, що зупинення права на заняття адвокатською діяльністю безпосередньо пов'язано з обмеженням професійної діяльності і впливає не тільки на ділову репутацію адвоката, але й на його матеріальне становище.

Обґрунтовано, що під час обрання виду дисциплінарного стягнення має застосовуватися принцип пропорційності з метою дотримання необхідного балансу між бажаною метою та засобами її досягнення, який передбачає не тільки диференційований набір дисциплінарних стягнень, але й застосування відповідного виду стягнення з урахуванням конкретних обставин справи та встановлених фактів. До обставин, що пом'якшують дисциплінарну відповідальність адвоката слід віднести: притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності вперше; визнання своєї провини; добровільне відшкодування завданої шкоди / усунення наслідків дисциплінарного проступку; бездоганна ділова репутація; професійні заслуги; відсутність корисливих мотивів. Обставинами, що обтяжують дисциплінарну